

ANALIZA PRINOSNOG POLOŽAJA

Podgorica, 2020.

Analiza prinosnog položaja obuhvata:

- a) Analizu strukture i rasporeda prihoda:
 - a1) ukupnog prihoda;
 - a2) poslovnog prihoda;
- b) Analizu strukture bruto finansijskog rezultata;
- c) Analizu rentabilnosti;
- d) Analizu finansijske moći;
- e) Analizu rizika ostvarenja finansijskog rezultata i donje tačke rentabiliteta;

Dat je BU 1:

rb	Pozicija	Vrijednost
1	Prihodi od prodaje GP	250,000
2	Prihodi od prodaje robe	80,000
3	Smanjenje vrijednosti zaliha	
4	Povećanje vrijednosti zaliha	
5	Poslovni prihodi (1+2-3+4)	330,000
6	Financijski prihodi	30,000
7	Ostali prihodi	18,000
8	Ukupni prihodi (5+6+7)	378,000
9	Nabavna vrijednost prodate robe	50,000
10	Troškovi materijala	60,000
11	Troškovi proizvodnih usluga	15,000
12	Troškovi zarada	75,000
13	Troškovi amortizacije i rezervisanja	50,000
14	Nematerijalni troškovi	20,000
15	Poslovni rashodi (9+10+11+12+13+14)	270,000
16	Financijski rashodi	25,000
17	Ostali rashodi	20,000
18	Ukupni rashodi (15+16+17)	315,000
19	Bruto poslovni dobitak (5-15)	60,000
20	Bruto poslovni gubitak (15-5)	
21	Ukupni bruto dobitak (8-18)	63,000
22	Ukupni bruto gubitak (18-8)	
23	Porez (21 x 0,09)	5,670
24	Neto dobitak (21-23)	57,330

a1) Analiza strukture i rasporeda ukupnih prihoda:

• **Analiza strukture ukupnih prihoda** – pokazuje učešće pojedinih vrsta prihoda u ukupnim prihodima preduzeća (učešće poslovnih prihoda, finansijskih prihoda i ostalih prihoda u ukupnim prihodima).

Kategorija	Vrijednost	Struktura
Poslovni prihodi (1+2-3+4)	330,000	87.30%
Finanijski prihodi	30,000	7.94%
Ostali prihodi	18,000	4.76%
Ukupni prihodi (5+6+7)	378,000	100.00%

• **Učešće poslovnih prihoda treba da bude preko 90% u ukupnim prihodima** (jer je to osnovna djelatnost preduzeća).

• **Učešće finansijskih prihoda treba da bude relativno malo** (ako je veliko, preduzeće ima finansijsku snagu, pa može da ulaže u dugoročne finansijske ili kratkoročne finansijske plasmane, ali ovaj iznos zavisi i od visine kamatnih stopa i stope prinosa na uloženi kapital).

• **Učešće ostalih prihoda treba da bude manje od 1%** (najveći dio potiče od tzv. neurednog poslovanja – recimo viškovi).

- **Analiza rasporeda ukupnog prihoda** – pokazuje učešće pojedinih oblika rashoda u ukupnim prihodima preduzeća, odnosno opterećenje ukupnih prihoda pojedinim kategorijama rashoda.

Kategorija	Vrijednost	Struktura
Poslovni rashodi	270,000	71.43%
Finansijski rashodi	25,000	6.61%
Ostali rashodi	20,000	5.29%
Ukupni rashodi	315,000	83.33%

- **Opterećenje ukupnog prihoda poslovnim rashodima** – treba da bude najveće.
- **Opterećenje ukupnog prihoda finansijskim rashodima** – zavisi od vlasničke strukture i visine kamatne stope.
- **Opterećenje ukupnog prihoda ostalim rashodima** – manje od 1%, pokazuje neurednost poslovanja (manjkovi, otpisi, gubici...).
- **Opterećenje ukupnog prihoda ukupnim rashodima** – pokazuje procenat ukupnih prihoda neophodan za pokriće ukupnih rashoda.

• **Udio finansijskog rezultata u ukupnom prihodu** – pokazuje koliko procenata ukupnog prihoda otpada na finansijski rezultat.

Kategorija	Vrijednost	Struktura
Bruto poslovni dobitak (5-15)	60,000	15.87%
Bruto poslovni gubitak (15-5)		
Ukupni bruto dobitak (8-18)	63,000	16.67%
Ukupni bruto gubitak (18-8)		
Porez (21 x 0,09)	5,670	1.50%
Neto dobitak (21-23)	57,330	15.17%

a2) Analiza strukture i rasporeda poslovnih prihoda:

• **Poslovni prihod** je dominantna komponenta ukupnog prihoda, pa se posebno analizira njegova struktura i raspored.

To se radi na osnovu **podbilansa poslovnih prihoda i poslovnih rashoda**:

rb	Pozicija	Vrijednost
1	Prihodi od prodaje GP	250,000
2	Prihodi od prodaje robe	80,000
3	Smanjenje vrijednosti zaliha	
4	Povećanje vrijednosti zaliha	
5	Poslovni prihodi (1+2-3+4)	330,000
6	Nabavna vrijednost prodane robe	50,000
7	Troškovi materijala	60,000
8	Troškovi proizvodnih usluga	15,000
9	Troškovi zarada	75,000
10	Troškovi amortizacije i rezervisanja	50,000
11	Nematerijalni troškovi	20,000
12	Poslovni rashodi (6+7+8+9+10+11)	270,000
13	Bruto poslovni dobitak (5-12)	60,000

• **Analiza strukture poslovnih prihoda** – pokazuje učešće pojedinih vrsta poslovnih prihoda u ukupnim poslovnim prihodima preduzeća (učešće prihoda od prodaje gotovih proizvoda i usluga, prihoda od prodaje robe, povećanja vrijednosti zaliha i smanjenja vrijednosti zaliha u poslovnim prihodima).

Kategorija	Vrijednost	Struktura
Prihodi od prodaje GP	250,000	75.76%
Prihodi od prodaje robe	80,000	24.24%
Smanjenje vrijednosti zaliha		
Povećanje vrijednosti zaliha		
Poslovni prihodi (1+2-3+4)	330,000	100.00%

U poslovnim prihodima treba da dominiraju prihodi od prodaje gotovih proizvoda i usluga, odnosno prihodi od prodaje robe. Osim toga je važno raščlaniti prihode od prodaje na one ostvarene u zemlji i one ostvarene u inostranstvu (ukoliko je veće učešće u inostranstvu, znači da smo konkurentniji).

• **Analiza rasporeda poslovnih prihoda** – pokazuje opterećenje poslovnih prihoda pojedinim kategorijama poslovnih rashoda i to: varijabilnih materijalnih rashoda (trošak materijala, NVPR i trošak proizvodnih usluga), troškova zarada, troškova amortizacije i rezervisanja, i pretežno fiksnih troškova (nematerijalni troškovi).

Kategorija	Vrijednost	Struktura
Varijabilni materijalni troškovi	125,000	37.88%
Bruto zarade	75,000	22.73%
Amortizacija i rezervisanja	50,000	15.15%
Pretežno fiksni rashodi	20,000	6.06%
Poslovni rashodi	270,000	81.82%

• Veće opterećenje u odnosu na konkurenciju u dijelu varijabilnih materijalnih rashoda može biti zbog većeg fizičkog utroška materijala, energije i goriva, lošije strukture proizvodnih učinaka i **globalnog pariteta prodajnih i nabavnih cijena**.

• Opterećenje u dijelu zarada je uslovljeno produktivnošću.

• Opterećenje troškovima amortizacije i rezervisanja uslovljeno je nabavnom vrijednošću osnovnog sredstva, metodom amortizacije kao i visinom rezervisanja.

b) Analiza strukture bruto finansijskog rezultata

Ovom analizom utvrđuje se iz kojih izvora potiče finansijski rezultat, što znači da se ukupan finansijski rezultat dekomponuje na finansijskih rezultat ostvaren iz poslovnih prihoda, finansijski rezultat finansiranja (iz finansijskih prihoda) i neposlovni finansijski rezultat (iz ostalih prihoda).

1	Poslovni prihodi	330,000
2	Poslovni rashodi	270,000
3	Poslovni rezultat (1-2)	60,000
4	Finansijski prihodi	30,000
5	Finansijski rashodi	25,000
6	Rezultat finansiranja (4-5)	5,000
7	Ostali prihodi	18,000
8	Ostali rashodi	20,000
9	Neposlovni rezultat (7-8)	-2,000
10	Rezultat iz redovnog poslovanja (3+6)	65,000
11	Ukupni rezultat (3+6+9)	63,000

c) Analiza rentabilnosti

- U okviru analize rentabilnosti analiziramo:
 - 1) Rentabilnost ukupnog kapitala;
 - 2) Rentabilnost sopstvenog kapitala;
 - 3) Finansijski rezultat iz finansiranja

Rentabilnost ukupnog kapitala

- Odnosi se na rentabilnost ukupnog kapitala i rentabilnost investiranog kapitala.

- Stopa bruto prinosa na ukupni kapital:

1)
$$\text{Stopa bruto prinosa na ukupni kapital} = \frac{\text{Poslovni dobitak}}{\text{Ukupna sredstva}} \times 100$$

- 2)
$$\text{Stopa bruto prinosa na ukupni kapital} = \text{Stopa poslovnog dobitka} \times \text{Ko ukupnih sredstava}$$

$$\text{Stopa poslovnog dobitka} = \frac{\text{Poslovni dobitak}}{\text{Prihod}} \times 100$$

$$\text{Ko ukupnih sredstava} = \frac{\text{Prihod}}{\text{Ukupna sredstva}} \times 100$$

- Stopa neto prinosa na ukupni kapital:

$$\text{Stopa neto prinosa na ukupni kapital} = \frac{\text{Neto dobitak} + \text{Troskovi kamata}}{\text{Ukupna sredstva}} \times 100$$

- Rentabilnost investiranog kapitala:

$$\text{Rentab. invest. kapitala} = \frac{\text{Neto dobitak} + \text{Troskovi kamata}}{\text{Sopstveni kapital} + \text{Dugorocne obaveze}} \times 100$$

b) Rentabilnost sopstvenog kapitala

- 2) Stopa prinosa na sopstveni kapital:

$$\text{Stopa prinosa na sop. kapital} = \frac{\text{Neto dobitak}}{\text{Sopstveni kapital}} \times 100$$

- Stopa prinosa na akcionarski kapital:

$$\text{Stopa prinosa na akc. kapital} = \frac{\text{Neto dobitak}}{\text{Akcionarski kapital}} \times 100$$

Analiza rentabilnosti – tržišni pokazatelji

Neto dobitak po akciji:

$$\text{Neto dobitak po akciji (EPS)} = \frac{\text{Neto dobitak}}{\text{Broj akcija}}$$

Odnos tržišne cijene po akciji i neto dobitka po akciji:

$$P/E = \frac{\text{Trzisna cijena akcije}}{\text{Neto dobitak po akciji}}$$

Dividenda po akciji:

$$\text{Dividenda po akciji} = \frac{\text{Ukupna dividenda}}{\text{Broj akcija}}$$

Racio plaćanja dividendi:

$$\text{Racio plaćanja dividendi} = \frac{\text{Isp laćena dividenda po akciji (DPS)}}{\text{Neto dobitak po akciji (EPS)}}$$

Dividendna stopa:

$$\text{Dividendna stopa} = \frac{\text{Dividenda po akciji}}{\text{Trzisna cijena akcije}}$$

Knjigovodstvena vrijednost akcije:

$$\text{Knjig. vr. po akciji} = \frac{\text{Sop stveni kapital}}{\text{Broj akcija}}$$

Dodatne informacije:

Pasiva bilansa stanja preduzeća je prikazana na sljedeći način:

<i>Pasiva bilansa stanja</i>	
Akcijski kapital (10.000 akcija)	300,000
Emisiona premija	50,000
Slobodne rezerve	40,000
Neraspoređena dobit	30,000
Sopstveni kapital	420,000
Dugoročne obaveze	120,000
Kratkoročne obaveze	80,000
Ukupne obaveze	200,000
Ukupna pasiva	620,000

Troškovi kamata su 15000.

Primjer:

- Na osnovu datog bilansa uspjeha 1 i dodatnih informacija izračunati:
 - a) Rentabilnost ukupnog kapitala;
 - b) Rentabilnost investiranog kapitala;
 - c) Rentabilnost sopstvenog kapitala;
 - d) Rentabilnost akcionarskog kapitala;
 - e) Tržišne pokazatelje analize rentabilnosti ukoliko je tržišna cijena akcije 7 eura, i ukoliko je preduzeće odlučilo da 40% neto dobiti isplati u vidu dividende vlasnicima

Rešenje:

1. Stopa bruto prinosa na ukupan kapital = 9.68%

Komentar: Na ukupno uložena sredstva preduzeće generiše 9,68% poslovnog dobitka.

2. Stopa neto prinosa na ukupni kapital = 11,67%

Komentar: Na ukupno uložena sredstva preduzeće generiše 11,67% neto dobitka uvećanog za troškove kamata.

3. Rentabilnost investiranog kapitala = 13.88%

Komentar: Na ukupnu vrijednost investiranog kapitala preduzeće generiše 13,88 % neto dobitka uvećanog za troškove kamata.

4. Stopa prinosa na sopstveni kapital = 13.65%

Komentar: Na ukupnu vrijednost sopstvenog kapitala preduzeće generiše 13,65% neto dobitka.

5. Stopa prinosa na akcionarski kapital = 19.11%

Komentar: Na ukupnu vrijednost akcionarsko kapitala preduzeće generiše 19,11% neto dobitka

Tržišni pokazatelji:

1. **Neto dobitak po akciji=5.73**

Komentar: Preduzeće na jednu akciju ostvaruje neto dobitak od 5,733.

2. **Odnos tržišne cijene po akciji i neto dobitka po akciji = 1.22**

Komentar: Tržišna cijena akcije preduzeća je 1,22 puta veća od neto dobitka po akciji.

3. **Dividenda po akciji=2.29**

Komentar: Vlasnik svake akcije preduzeća dobiće 2,2932 eura po akciji u vidu dividende.

4. **Racio plaćanja dividendi= 0.40**

Komentar: Od ukupnog dobitka po akciji 40% se isplaćuje u vidu dividende.

5. **Dividendna stopa=0.32**

Komentar: Dividendni prinos preduzeća je 32,76% od tržišne cijene akcije.

6. **Knjigovodstvena vrijednost akcije=4.2**

Komentar: Knjigovodstvena cijena akcije je 4,2.

Nominalna cijena je 3 (300.000/10.000), a tržišna cijena je 7.

Analiza finansijskog rezultata iz finansiranja:

Obzirom da preduzeće pored sopstvenog kapitala koristi i tuđi kapital na koji plaća kamate, možemo govoriti o tome da li preduzeće po osnovu finansiranja ostvaruje dobitak ili gubitak.

S tim u vezi poredimo stopu neto prinosa na ukupan kapital i kamatnu stopu.

1) Stopa neto prinosa na ukupan kapital = Kamatna stopa

Finansijski rezultat (finansijski leveridž) je neutralan. Preduzeće ne dobija niti gubi.

2) Stopa neto prinosa na ukupan kapital > Kamatna stopa

Finansijski rezultat (finansijski leveridž) je pozitivan. Preduzeće dobija.

3) Stopa neto prinosa na ukupan kapital < Kamatna stopa

Finansijski rezultat (finansijski leveridž) je pozitivan. Preduzeće gubi.

Primjer:

- Stopa neto prinosa na ukupni kapital je: 11,67%
- Stopa neto prinosa na sopstveni kapital je: 13,65%
- Kamatna stopa je: $\text{Troškovi kamata} / \text{Obaveze} = 15.000 / 200.000 \times 100 = 7,50\%$

Finansijski leveridž je pozitivan.

ANALIZA FINANSIJSKE MOĆI

- Finansijska moć preduzeća se mjeri sposobnošću preduzeća da pokrije razne kategorije fiksnih obaveza.
- U okviru analize finansijske moći preduzeća analizira se:
 - 1) Pokrivenost troškova kamata;
 - 2) Pokrivenost fiksnih zaduženja;
 - 3) Pokrivenost preferencijalnih dividendi.

Što je svaki od pokazatelja veći, veća je i pokrivenost date kategorije, odnosno veća je finansijska moć preduzeća.

1. Pokrivenost troškova kamata:

Pokrivenost TK = poslovni dobitak / trošak kamata

2. Pokrivenost fiksnih zaduženja

$$\text{Pokrivenost FZ} = \frac{\text{Poslovni dobitak} + \text{trošak zakupa}}{\text{Fiksna zaduženja}}$$

Fiksna zaduženja: Troškovi kamata, Troškovi zakupa i Dospjeli dio glavnice dugoročnog kredita.

3. Pokrivenost preferencijalne dividende

$$\text{PoPD} = \frac{\text{Poslovni dobitak} + \text{trošak zakupa}}{\text{Fiksna zaduženja} + \text{fiksna dividenda} * \frac{1}{1 - \text{stopa poreza na dobit}}}$$

4. Pokrivenost svih fiksnih obaveza sa porezom na dobit

Poslovni dobitak + trošak zakupa

Fiksna zaduženja + fiskna dividenda + porez

PRIMJER: Na osnovu prethodno definisanog Bilansa uspjeha i dodatnih podataka analizirati finansijsku moć preduzeća ukoliko troškovi zakupa iznose 10.000, fiksna dividenda 8.000, a dospjela glavnica dugoročnog kredita za tekuću godinu je 10% od dugoročnih obaveza.

1. **Pokrivenost tr. Kamata** = $\frac{60000}{15000} = 4$

Komentar: Poslovni dobitak je 4 puta veći od troškova kamata preduzeća, što znači da je obezbijeđena pokrivenost troškova kamata poslovnim dobitkom preduzećau moć da pokrije troškove kamata.

2. **Pokrivenost fiksnih zaduženja** = $\frac{60000+10000}{15000+10000+(120000*10\%)} = 1.89$

Komentar: Poslovni dobitak uvećan za troškove zakupa je 1,89 puta veći od fiksnih zaduženja preduzeća, pa je obezbijeđena pokrivenost fiksnih zaduženja.

3. Pokrivenost svih fiksnih obaveza (bez poreza na dobit)=

$$= \frac{70000}{15000+10000+12000+8000 \times \frac{1}{1-0.09}} = 1.53$$

Komentar: Obezbeđena je pokrivenost svih fiksnih obaveza (bez poreza na dobit), jer poslovni dobitak uvećan za troškove zakupa dovoljan da pokrije troškove kamata, troškove zakupa, dospjelu glavnica dugoročnog kredita i fiksnu dividendu uvećanu za pripadajući porez. Na jednu jedinicu svih fiksnih preduzeće ima 1.53 jedinice poslovnog dobitka uvećanog za troškove zakupa.

4. Pokrivenost svih fiksnih obaveza (sa porezom na dobit)=

$$= \frac{60000+10000}{15000+10000+120000+8000+5670} = 1.38$$

Komentar: Pokazatelj je veći od 1, što znači da preduzeće ima finansijsku moć, jer na jednu jedinicu svih fiksnih obaveza ima 1,38 jedinica poslovnog dobitka uvećanog za troškove zakupa.

Analizu rizika ostvarenja finansijskog rezultata i donje tačke rentabiliteta

- Za analizu rizika ostvarenja finansijskog rezultata i analizu DTR neophodno je prilagoditi Bilans uspjeha da izgleda na sljedeći način:

rb	Pozicija	Način dobijanja
1	Poslovni prihodi	(prodata q x pc)
2	Varijabilni rashodi	(prodata q x vt)
3	Marginalni rezultat (Marža pokrića)	(1-2)
4	Fiksni i pretežno fiksni rashodi	
5	Poslovni rezultat	(3-4)
6	Neto rashodi finansiranja	
7	Bruto finansijski rezultat	(5-6)
8	Porez	7 x 0,09
9	Neto finansijski rezultat	(7-8)

Zadatak 1:

- Preduzeće je prodalo 1000 komada proizvoda po cijeni od 5 eura. Varijabilni trošak po jedinici je 3 eura, dok je fiksni trošak 1000 eura. Neto rashodi finansiranja su 500 eura. Izračunati faktore rizika.

1.	Poslovni prihod	5000
2.	Varijabilni rashod	3000
3.	Marža pokrića	2000 (5000-3000)
4.	Fiksni trošak	1000
5.	Poslovni rezultat	1000
6.	Neto rashodi finansiranja	500
7.	Bruto rezultat	500 (1000-500)
8.	Porez	$0.09 * 500 = 45$
9.	Neto rezultat	455

Poslovni rizik

- Pokazuje koliko se brže mijenja poslovni rezultat nego što se mijenja marginalni rezultat.
- Faktor poslovnog rizika = $\frac{\textit{Marginalni rezultat}}{\textit{Poslovni rezultat}} = 2$
- **Komentar:** Ukoliko je faktor poslovnog rizika 2, to znači da će svaki procenat promjene (povećanja ili smanjenja) marginalnog rezultata rezultirati sa promjenom od 2% (povećanja ili smanjenja) poslovnog rezultata.

Uticaj promjene prihoda od prodaje na vrijednost poslovnog rezultata

- Prihod od prodaje se može promijeniti usled:
 - a) Promjene prodate količine (q), kada se mijenjaju i varijabilni rashodi;
 - b) Promjene prodajne cijene uz nepromijenjen globalni paritet prodajnih i nabavnih cijena;
 - c) Promjene prodajne cijene uz promjenu globalnog pariteta prodajnih i nabavnih cijena;

Globalni paritet prodajnih i nabavnih cijena u kontekstu ove analize posmatramo kao odnos prodajne cijene i varijabilnog troška po jedinici, što u našem slučaju iznosi:

$$5/3 = 1,67$$

Ukoliko globalni paritet prodajnih i nabavnih cijena ostaje nepromijenjen, svaka promjena prodajne cijene povlaci sa sobom promjenu varijabilnog troška po jedinici, kako bi globalni paritet bio uvijek 1,67.

Uticaj promjene prodane količine na poslovni rezultat:

- Prodana količina se povećala za 10%, pa iznosi 1.100 komada;

rb	Pozicija	Iznos
1	Poslovni prihodi (1.100 kom x 5)	5,500.00
2	Varijabilni rashodi (1.100 kom x 3)	3,300.00
3	Marginalni rezultat	2,200.00
4	Fiksni rashodi	1,000.00
5	Poslovni rezultat	1,200.00

Prodana količina se povećala za 10%, poslovni prihod se povećao za 10%, varijabilni rashodi su se povećali za 10%, marginalni rezultat se povećao za 10% (sa 2.000 na 2.200), dok se poslovni rezultat povećao za 20% (sa 1.000 na 1.200).

Efekat promjene poslovnog rezultata smo mogli dobiti na sljedeći način:

Promjena poslovnog rezultata = Faktor poslovnog rizika x Procentualna promjena poslovnog prihoda

$$X = 2 \times 10\% = 20\%$$

Uticaj promjene prodajne cijene (globalni paritet nepromijenjen) na poslovni rezultat:

- Prodajna cijena se povećala za 10%, pa iznosi 5,5;

rb	Pozicija	Iznos
1	Poslovni prihodi (1.000 kom x 5,5)	5,500.00
2	Varijabilni rashodi (1.000 kom x 3,3)	3,300.00
3	Marginalni rezultat	2,200.00
4	Fiksni rashodi	1,000.00
5	Poslovni rezultat	1,200.00

Pošto je globalni paritet nepromijenjen i varijabilni trošak po jedinici se mora povećati za 10%. Poslovni prihod se povećao za 10%, varijabilni rashodi su se povećali za 10%, marginalni rezultat se povećao za 10% (sa 2.000 na 2.200), dok se poslovni rezultat povećao za 20% (sa 1.000 na 1.200).

•Efekat promjene poslovnog rezultata smo mogli dobiti na sljedeći način:

Promjena poslovnog rezultata = Faktor poslovnog rizika x Procentualna promjena poslovnog prihoda

$$X = 2 \times 10\% = 20\%$$

Uticaj promjene prodajne cijene (globalni paritet se promijenio) na poslovni rezultat:

- Prodajna cijena se povećala za 10%, pa iznosi 5,5;

rb	Pozicija	Iznos
1	Poslovni prihodi (1.000 kom x 5,5)	5,500.00
2	Varijabilni rashodi (1.000 kom x 3)	3,000.00
3	Marginalni rezultat	2,500.00
4	Fiksni rashodi	1,000.00
5	Poslovni rezultat	1,500.00

Poslovni prihod se povećao za 10%, varijabilni rashodi su ostali nepromijenjeni, marginalni rezultat se povećao za 25% (sa 2.000 na 2.500), dok se poslovni rezultat povećao za 50% (sa 1.000 na 1.500).

•Efekat promjene poslovnog rezultata smo mogli dobiti na sljedeći način:

Promjena poslovnog rezultata = Faktor poslovnog rizika x Procentualna promjena marginalnog rezultata

$$X = 2 \times 25\% = 50\%$$

ZAKLJUČAK:

Ukoliko dođe do:

Promjene prihoda od prodaje preduzeća usled: a) Promjene prodate količine ili promjene prodajne cijene, pod uslovom da globalni paritet prodajnih i nabavnih cijena ostane nepromijenjen:

- Promjenu poslovnog rezultata možemo odmah izračunati na osnovu sljedeće formule:

- **Promjena poslovnog rezultata = Faktor poslovnog rizika x Procentualna promjena poslovnog prihoda**

Promjene prodajne cijene, pod uslovom da se promijenio globalni paritet prodajnih i nabavnih cijena:

- Promjenu poslovnog rezultata možemo odmah izračunati na osnovu sljedeće formule:

- **Promjena poslovnog rezultata = Faktor poslovnog rizika x Procentualna promjena marginalnog rezultata**

FINANSIJSKI RIZIK

- Pokazuje koliko se brže mijenja bruto finansijskih rezultat nego što se mijenja poslovni rezultat.

- Faktor fin rizika =
$$\frac{\textit{Poslovni rezultat}}{\textit{Bruto finansijski rezultat}} = 2$$

- **Komentar:** Ukoliko je faktor finansijskog rizika 2, to znači da će svaki procenat promjene (povećanja ili smanjenja) poslovnog rezultata rezultirati sa promjenom od 2% (povećanja ili smanjenja) bruto finansijskog rezultata.

UKUPNI RIZIK

- Pokazuje koliko se brže mijenja bruto finansijski rezultat pri svakoj promjeni marginalnog rezultata.
- Faktor ukupnog rizika = $\frac{\text{Marginalni rezultat}}{\text{Bruto finansijski rezultat}} = 4$
- Komentar: Ukoliko je faktor ukupnog rizika 4, to znači da će svaki procenat promjene (povećanja ili smanjenja) marginalnog rezultata rezultirati sa promjenom od 4% (povećanja ili smanjenja) bruto finansijskog rezultata.

Napomena: Prema tome, ukoliko se prodata količina poveća za 10%, marginalni rezultat će se povećati za 10%, dok će se bruto finansijski rezultat povećati za $4 \times 10\% = 40\%$.

Analiza donje tačke rentabilnosti:

- **Donja tačka rentabilnosti 1 (DTR₁)** nam pokazuje vrijednost poslovnog prihoda neophodnu da poslovni rezultat bude o, odnosno da sa aspekta poslovnog rezultata preduzeće nije u zoni gubitka.
- **Donja tačka rentabilnosti 2 (DTR₂)** nam pokazuje vrijednost poslovnog prihoda neophodnu da bruto finansijski rezultat bude o, odnosno da sa aspekta bruto finansijskog rezultata preduzeće nije u zoni gubitka.
- **Prelomna tačka gotovine (PTG₁)** nam pokazuje visinu poslovnog prihoda neophodnu da se obezbjede sva izdavanja gotovine osim izdavanja za neto rashode finansiranja (tačka u kojoj su primanja jednaka izdavanjima preduzeća).
- **Prelomna tačka gotovine (PTG₂)** nam pokazuje visinu poslovnog prihoda neophodnu da se obezbjede sva izdavanja gotovine uključujući i neto rashode finansiranja (tačka u kojoj su primanja jednaka izdavanjima preduzeća).

Donja tačka rentabilnosti 1- DTR1

Stopa marže pokrića (marginalnog dobitka) – pokazuje učešće marginalnog dobitka u poslovnim prihodima preduzeća. U našem slučaju, marginalni dobitak čini 40% poslovnog prihoda preduzeća.

$$\text{Stopa marg. dob.} = \frac{\text{Marg. dob.}}{\text{Poslovni prihod}} \times 100 = \frac{2.000}{5.000} \times 100 = 40\%$$

Donja tačka rentabilnosti 1:

$$\text{DTR}_1 = \frac{\text{Fiksni troškovi}}{\text{Stopa marg. dobita}} = \frac{1.000}{0,4} = 2.500 \text{ eura}$$

Količina za DTR1 je: $2.500 / 5 \text{ eura/kom} = 500 \text{ komada}$.

Komentar: Vrijednost poslovnog prihoda neophodna za ostvarenje neutralnog poslovnog rezultata je 2.500 eura, odnosno 500 komada.

Procenat iskorišćenja poslovnog prihoda za ostvarenje DTR1:

$$\% \text{ iskoriscenja} = \frac{\text{DTR1.}}{\text{Poslovni prihod}} \times 100 = \frac{2.500}{5.000} \times 100 = 50\%$$

Na nivou od 50% ostvarenog poslovnog prihoda preduzeće ostvaruje poslovni rezultat jednak 0.

Marža sigurnosti za DTR1 – dio poslovnog prihoda preduzeća koji predstavlja sigurnost za preduzeće da neće ući u zonu negativnog poslovnog rezultata.

Marža sigurnosti poslovnog rezultata =

$$\begin{aligned} & \text{Poslovni prihodi} - \text{DTR1 (vrijednosno)} \\ & = 5.000 - 2.500 = 2.500 \text{ eura} \end{aligned}$$

Preduzeće može da smanji poslovni prihod za 2.500 eura, a da ne uđe u zonu negativnog poslovnog rezultata.

Stopa marže sigurnosti (Stopa elastičnosti ostvarenja neutralnog poslovnog rezultata) – stopa za koju se može smanjiti poslovni prihod, a da poslovni rezultat bude 0.

$$\text{Stopa elast.} = \frac{\text{Marža sigurnosti za DTR1}}{\text{Poslovni prihod}} \times 100 = \frac{2.500}{5.000} \times 100 = 50\%$$

$$\text{Stopa elast.} = 100 - \% \text{iskoriscenja p.p. za DTR1} = 100 - 50 = 50\%$$

Preduzeće može da smanji poslovni prihod za 50% a da ne uđe u zonu negativnog poslovnog rezultata.

Donja tačka rentabilnosti 2 – DTR2

Donja tačka rentabilnosti 2:

$$DTR_2 = \frac{\text{Fiksni troškovi} + \text{Rashodi finansiranja}}{\text{Stopa marg. dobitka}} = \frac{1.000 + 500}{0,4} = 3.750$$

Količina za DTR1 je: $3.750 / 5 \text{ eura/kom} = 750 \text{ komada}$.

Komentar: Vrijednost poslovnog prihoda neophodna za ostvarenje neutralnog bruto finansijskog rezultata je 3.750 eura, odnosno 750 komada.

Procenat iskorišćenja poslovnog prihoda za ostvarenje DTR2

$$\% \text{ iskoriscenja} = \frac{\text{DTR2}}{\text{Poslovni prihod}} \times 100 = \frac{3.750}{5.000} \times 100 = 75\%$$

Na nivou od 75% ostvarenog poslovnog prihoda preduzeće ostvaruje bruto finansijski rezultat jednak 0.

Marža sigurnosti za DTR2– dio poslovnog prihoda preduzeća koji predstavlja sigurnost za preduzeće da neće ući u zonu negativnog bruto finansijskog rezult.

Marža sigurnosti bruto finansijskog rezultata =

$$\begin{aligned} & \text{Poslovni prihodi} - \text{DTR2 (vrijednosno)} \\ & = 5.000 - 3.750 = 1.250 \text{ eura} \end{aligned}$$

Preduzeće može da smanji poslovni prihod za 1.250 eura, a da ne uđe u zonu negativnog bruto finansijskog rezultata.

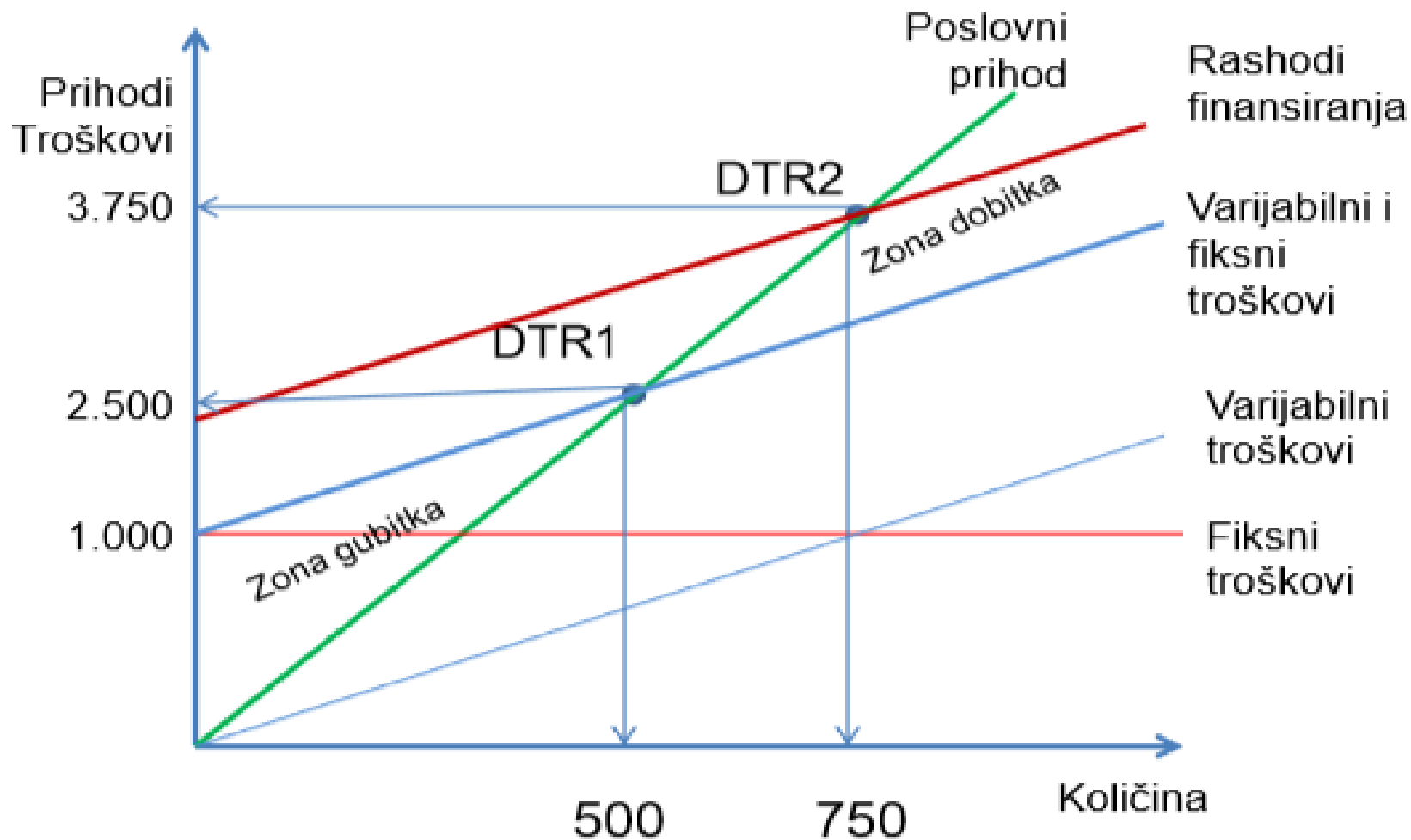
Stopa marže sigurnosti (Stopa elastičnosti ostvarenja neutralnog bruto finansijskog rezultata) – stopa za koju se može smanjiti poslovni prihod, a da bruto finansijski rezultat ne bude negativan.

$$\text{Stopa elast.} = \frac{\text{Marža sigurnosti za DTR2}}{\text{Poslovni prihod}} \times 100 = \frac{1.250}{5.000} \times 100 = 25\%$$

$$\text{Stopa elast.} = 100 - \% \text{iskoriscenja p.p. za DTR2} = 100 - 75 = 25\%$$

Preduzeće može da smanji poslovni prihod za 25% a da ne uđe u zonu negativnog bruto finansijskog rezultata.

Grafički prikaz

PTG1 i PTG2

Prelomna tačka gotovina (PTG1) – vrijednost poslovnog prihoda koju preduzeće treba da naplati da bi poslovni rezultat bio jednak 0.

$$PTG1 = \frac{\text{Fiksni rashodi} - \text{Negotovinski izdaci}}{\text{Stopa marg. dob.}}$$

Prelomna tačka gotovina (PTG2) – vrijednost poslovnog prihoda koju preduzeće treba da naplati da bi bruto finansijski rezultat bio jednak 0.

$$PTG1 = \frac{\text{Fiksni rashodi} - \text{Negotovinski izdaci} + \text{Neto rashodi fin.}}{\text{Stopa marg. dob.}}$$

milica.v@ucg.ac.me